

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 420/08-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Auxta v konaní o sťažnosti Ing. F. T., Ž., zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. F. T. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Ing. F. T. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 8 000 € (slovom osemtisíc eur), ktoré j e Krajský súd v Žiline p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Žiline je povinný uhradiť Ing. F. T. trovy právneho zastúpenia v sume 265,92 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. T. P., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 420/08-13 zo 16. decembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. F. T., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril, oznámil, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti a aby zaslal súdny spis.

Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 116/2009 z 24. februára 2009 doručenom ústavnému súdu 27. februára 2009 uviedol: *„Reagujúc na Vašu žiadosť o doručenie spisu nášho súdu sp. zn. 13 Nc/285/2000 Vám tento - rekonštruovaný zasielame. Môžem doplniť, že vzhľadom na stratu spisového materiálu a nemožnosť získania pôvodných a pre rozhodnutie o námietke zaujatosti podstatných podkladov, ktoré následne ani účastníci konania nevedeli doplniť, nemali námietok ani o zápisnici*

o rekonštrukcii zberného spisu (neoznámili, že trvajú na vznesenej námietke zaujatosti – odporcu), krajský súd vec vrátil prvostupňovému súdu prípisom zo dňa 16. septembra 2008 (viď č. l. 7-8 zberného spisu).

Podľa zistenia nevybavenie tejto veci na krajskom súde sa nevykazovalo v príslušných registroch.“

V závere vyjadrenia predseda krajského súdu súhlasil, aby ústavy súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu krajského súdu z 9. marca 2009 (doručenom ústavnému súdu 12. marca 2009) okrem iného uviedla:

„Z vyjadrenia KS v Žiline č. Spr. 116/2009 z 24. 02. 2009 nie je možné zistiť dôvod dlhodobej nečinnosti odporcu a ani dôvod straty spisu. Obsah vyjadrenia je do určitej miery zavádzajúci. Nie je pravdou, že sťažovateľ ako účastník konania v procesnom postavení žalobcu nevedel doplniť podstatné podklady pre rozhodnutie o námietke zaujatosti. Pravdivým je ten fakt, že sťažovateľovi nikdy nebol doručený rovnopis námietok zaujatosti a preto v rámci rekonštrukcie spisu nemohol takýto podklad žiadnemu súdu predložiť. Do dnešného dňa sťažovateľovi nebol doručený ani rovnopis rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Nc 30/02 z 22. 02. 2002, o existencii ktorého sa sťažovateľ dozvedel až z korešpondencie so súdmi v rokoch 2008 a 2009. Pri rekonštrukcii spisu sťažovateľ neodkladne predložil príslušnému súdu kópie písomnosti, ktorými disponoval (žaloba, návrh predbežného opatrenia).

Sťažovateľ naďalej zastáva názor, že zbytočné prieskumy v konaní sú dôsledkom ústavne neospravedliteľnej nečinnosti nadriadeného súdu – Krajského súdu v Žiline. Za zbytočné prieskumy považuje sťažovateľ obdobie absolútnej nečinnosti odporcu od 25. 09. 2000, kedy mu bol spis týkajúci sa predmetnej právnej veci predložený na rozhodnutie o námietke zaujatosti do 05. 02. 2002, kedy odporca predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti. Rozhodnúť o námietke zaujatosti je nadriadený súd povinný v lehote určenej zákonom, pričom ide o štandardný a z hľadiska zaujatosti nenáročný úkon súdu. Svedčí o tom aj postup NS SR, ktorý rozhodol o námietke zaujatosti týkajúcej sa predmetnej veci tak,

že už dňa 18. 03. 2002 spis vrátil s rozhodnutím odporcovi. V ďalšom pokračovala absolútna nečinnosť odporcu, ktorý nerozhodol o vznesenej námietke zaujatosti a spis nevrátil súdu prvého stupňa.

Základné právo sťažovateľa priznané čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nebolo porušené len absolútnou nečinnosťou odporcu, ale aj organizačným chaosom, ktorý vyústil do straty spisu, keď aj podľa tvrdenia odporcu nevybavenie veci na krajskom súde sa nevykazovalo v príslušných registroch (administratívnych pomôckach).“

Právna zástupkyňa vo vyjadrení ďalej oznámila, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 368,34 €.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Zo zápisnice o rekonštrukcii zberného spisu vedeného na krajskom súde pod sp. zn. 13 Nc 285/00, z písomnej odpovede podpredsedu Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) na sťažnosť sťažovateľa na prietahy z 20. decembra 2007 a z písomnej odpovede predsedu krajského súdu na sťažnosť sťažovateľa na prietahy z 25. marca 2008 a písomností, ktoré tvoria prílohy k sťažnosti, ústavný súd zistil nasledujúci priebeh a stav konania:

Sťažovateľ podal na okresnom súde 22. novembra 1999 žalobu o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20 000 000 Sk. Dňa 7. decembra 1999 sťažovateľ doručil okresnému súde návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Konanie na okresnom súde je vedené pod sp. zn. Nc 1117/99. Do 2. septembra 2008 vo veci nebolo nariadené pojednávanie ani nebolo rozhodnuté o návrhu na predbežné opatrenie.

Dňa 25. septembra 2000 bola predmetná vec predložená krajskému súde na rozhodnutie o námietke zaujatosti vznesenej odporcom, kde je vedená pod sp. zn. 13 Nc 285/00. Zo súdneho registra krajského súdu vyplýva, že 5. februára 2002 bol spisový materiál postúpený Najvyššiemu súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“)

na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti sudcov okresného súdu a krajského súdu, o ktorej najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. Nc 30/02 z 22. februára 2002 tak, že sudcov krajského súdu z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 13 Nc 285/00 nevytlúčil. Dňa 18. marca 2002 bola vec vrátená z najvyššieho súdu na krajský súd.

Sťažovateľ podal sťažnosť na pried'ahy zo 17. decembra 2007 predsedovi okresného súdu a predsedovi krajského súdu. Pri prešetrení sťažnosti bolo zistené, že došlo k strate súdneho spisu v predmetnej právnej veci sťažovateľa, podľa vyjadrenia predsedu krajského súdu „*zrejme v súvislosti s personálnymi zmenami v obsadení senátov tunajšieho súdu v roku 2001 a chybného postupu pri prerozdeľovaní spisov súvisiaceho s uvedenými zmenami*“. Následne sa pristúpilo k rekonštrukcii súdneho spisu a 31. júla 2008 okresný súd predložil spis sp. zn. Nc 1117/1999 po jeho rekonštrukcii na rozhodnutie krajskému súdu. Krajský súd 26. augusta 2008 šetrením zistil, že v dôsledku straty celého spisového materiálu vedeného na okresnom súde pod sp. zn. Nc 1117/1999 a na krajskom súde pod sp. zn. 13 Nc 285/00 nie sú potrebné materiály (písomnosti), ktoré by mali tvoriť zberný spis krajského súdu vo veci námietky zaujatosti, k dispozícii (a to najmä vznesená námietka zaujatosti či iné písomnosti týkajúce sa veci). Predmetnými materiálmi a dokumentmi nedisponujú ani účastníci konania, keďže nie sú ani súčasťou zrekonštruovaného spisu. Jediným dostupným materiálom vo veci námietky zaujatosti je uznesenie najvyššieho súdu z 22. februára 2002, ktorým bolo rozhodnuté o nevytlúčení sudcov krajského súdu z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 13 Nc 285/00. Vzhľadom na uvedené krajský súd vrátil spis okresnému súdu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. V konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 rozhodoval krajský súd o námietke zaujatosti sudcov vznesenej odporcom ako účastníkom konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. Nc 1117/1999. Z hľadiska prvého kritéria, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na predmet posudzovaného konania, ktorým je rozhodovanie o námietke zaujatosti, nemožno vec považovať za skutkovo a právne zložitú.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na povahu a predmet označeného konania neprichádza do úvahy ani zásadné ovplyvnenie jeho dĺžky správaním účastníkov.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu krajského súdu došlo k porušeniu základných práv s'ťažovateľa, ústavný súd z dosiaľ vykonaných úkonov súdu zistil, že krajský súd bol konaní o námietke zaujatosti v podstate nečinný. Nečinnosť krajského súdu charakterizuje konanie o námietke zaujatosti vedené pod sp. zn. 13 Nc 285/00 ako celok, ktoré bolo navyše poznačené stratou spisového materiálu.

Spis bol krajskému súdu predložený 25. septembra 2000 na rozhodnutie o námietke zaujatosti sudcov okresného súdu. Okrem obdobia od 5. februára 2002 do 18. marca 2002, keď vo veci námietky zaujatosti podanej odporcom rozhodoval najvyšší súd, krajský súd vo veci nekonal a bol nečinný, a to až do roku 2008, keď sa pristúpilo k rekonštrukcii súdneho spisu. Z uvedeného vyplýva, že krajský súd bol v konaní nečinný takmer 8 rokov.

Nečinnosť krajského súdu je o to závažnejšia, že predmetom konania okresného súdu, v ktorom bola zo strany odporcu podaná námietka zaujatosti sudcov okresného súdu, je ochrana osobnosti s'ťažovateľa, vec, ktorej povaha si vyžaduje osobitnú starostlivosť

všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Vzhľadom na osobitosti prípadu [krajský súd na základe skutočnosti, že po rekonštrukcii spisového materiálu nemal k dispozícii potrebné podklady na rozhodnutie o námietke zaujatosti podanej odporcom, pretože sa v spisovom materiáli po jeho rekonštrukcii vykonanej okresným súdom nenachádzala žiadna námietka zaujatosti (odporca nedoložil do spisu podanú námietku zaujatosti), vrátil spis 16. septembra 2008 okresnému súdu na ďalšie konanie bez rozhodnutia] ústavný súd neprikázal krajskému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 800 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry dospel k záveru, že sťažovateľ oprávnene trpí pocitom nielen právnej, ale aj faktickej neistoty, zvýšenej aj negatívnym pocitom vyplývajúcim zo straty spisu, ktorý bolo nutné rekonštruovať. Stav konania je v podstate taký, aký bol pri podaní žaloby v roku 1999, a takúto dlhodobú nečinnosť krajského súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť (m. m. IV. ÚS 82/04).

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priesťahom, zložitost' veci a povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením advokátku JUDr. T. P. v konaní pred ústavným súdom, ktorá ich vyčíslila

v sume 368,34 € (za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008 a jeden úkon právnej služby v roku 2009).

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky), t. j. zo sumy 19 056 Sk za úkony vykonané v roku 2008, čo predstavuje za jeden úkon v roku 2008 odmenu v sume 105,42 € (3 176 Sk). Ústavný súd priznal náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky, a to každý úkon po 105,42 €, spolu 210,84 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát 6,31 € – § 16 ods. 3 vyhlášky, predstavuje sumu 223,46 €, ku ktorej bolo treba pripočítať 19 % DPH v sume 42,47 €, keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa za dva úkony právnej služby teda predstavujú celkovú sumu 265,92 €. Podanie právnej zástupkyne doručené ústavnému súdu 12. marca 2009 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto náhradu odmeny za tento úkon právnej služby nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2009